

Олександр Юріков,
викладач циклу загальних та кримінально-правових дисциплін
Київського центру первинної професійної підготовки «Академія поліції»
навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

**ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ
НІМЕЧЧИНИ, ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ
ПОШКОДЖЕННЯ АБО РУЙНУВАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ
МЕРЕЖІ**

Стрімкий розвиток євроінтеграційних відносин України з провідними державами Європи, а також наявність міжнародних зобов'язань, обумовлює зміну національного законодавства шляхом впровадження у нього правових норм чи положень зарубіжних або міжнародних нормативно-правових актів.

Однією з найперших держав, які визнали незалежність України, є Федеративна Республіка Німеччини (далі – ФРН). За роки незалежності Україна та ФРН встановили тісне співробітництво в різних сферах, особливо це стало проявлятися після початку збройного конфлікту на території Донецької та Луганської області України, ескалація якого здійснюється Російською Федерацією. Тому українські фахівці різних галузей життєдіяльності держави та суспільства запозичують найсучасніше та

найдосконале саме з ФРН, не виключенням є й кримінальне законодавство. Це обумовлює здійснення порівняльно-правового аналізу національного кримінального законодавства саме із законодавством ФРН в частині кримінальної відповідальності за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.

Сучасне суспільство повністю залежне від інформаційно-комунікаційних систем та мереж і збій у їх роботі може призводити до негативних наслідків тому телекомунікації є невід'ємною частиною виробничої та соціальної інфраструктури не тільки України, а й інших держав, і призначені для задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, органів державної влади в телекомунікаційних послугах [1, с. 462–463]. З метою посиленої охорони суспільних відносин, пов'язаних з наданням телекомунікаційних послуг, в Україні встановлена кримінальна відповідальність за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі (ст. 360 КК України) [2], а в ФРН – за порушення роботи телекомунікаційних установок» (§ 317 КК ФРН). Зазначена норма визначає кримінально караним перешкоджання або створення загрози роботі телекомунікаційної установки, яка слугує громадським цілям, шляхом руйнування, пошкодження, вилучення, змінення або приведення у непридатний стан обладнання, призначеного для діяльності установки, або позбавлення призначеної для її роботи електричної енергії [3].

Кримінально-правова норма «Порушення роботи телекомунікаційних установок» (§ 317 КК ФРН) передбачена у Розділі 28 КК ФРН «Загальнебезпечні карані діяння», що свідчить про те, що законодавець визначає родовим об'єктом цього кримінального правопорушення громадську безпеку. Натомість ст. 360 КК України міститься у Розділі XV «Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів», родовим об'єктом яких є авторитет органів влади та встановлений порядок управління. Таким чином, однакові суспільно небезпечні діяння, що посягають на однакові предмети

кримінального правопорушення, передбачені у різних розділах КК, що свідчить про помилку національного законодавця щодо розміщення норми, яка передбачає кримінальну відповідальність за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі саме у Розділі XV Особливої частини КК України. При цьому не можна стверджувати, що законодавець ФРН правильно визначив родовий об'єкт та місце розташування цієї норми у структурі КК.

Стаття 360 КК України передбачає такі прояви об'єктивної сторони як пошкодження та руйнування. У § 317 КК ФРН об'єктивна сторона проявляється у формі перешкоджання або створення загрози роботі телекомунікаційної установки. Однак ця норма передбачає значно ширше коло способів вчинення цього кримінального правопорушення: 1) руйнування; 2) пошкодження; 3) вилучення; 4) змінення; 5) приведення у непридатний стан обладнання, призначеного для діяльності установки; 6) позбавлення призначеної для її роботи електричної енергії [3]. Наведений перелік проявів об'єктивної сторони кримінального правопорушення дозволяє ефективніше застосовувати норму § 317 КК ФРН у випадках посягання на телекомунікаційні мережі. Слід зазначити, що в КК України була наявна ст. 188 «Викрадення шляхом демонтажу та іншим засобом електричних мереж, кабельних ліній зв'язку та їх обладнання», яку було виключено Законом України від 15 квітня 2008 року № 270-VI «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» у зв'язку з невиправданою конкуренцією зі ст. 185, 194-1, 360 КК України тощо [2; 4]. Саме тому вважаємо за доцільне запозичити з § 317 КК ФРН лише такий спосіб перешкоджання роботі телекомунікаційної мережі як приведення її у непридатний стан. Це не лише узгодить національне кримінальне законодавство в частині встановлення кримінальної відповідальності за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі, а й зі ст. 277 КК України «Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів», де наявна аналогічна форма прояву об'єктивної сторони. Крім того,

такі зміни дозволять ефективніше застосувати ст. 360 КК України у випадках посягання на телекомунікаційні мережі, а не кваліфікувати такі діяння за іншими статтями КК України.

З огляду на диспозиції ст. 360 КК України та § 317 КК ФРН та загальні положення цих кодексів, можна стверджувати, що суб'єктом умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі є загальний, тобто фізична осудна особа, яка досягла віку з якого настає кримінальна відповідальність (16-річного віку). Що стосується суб'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, то слід зазначити, що в диспозиції ч. 1 ст. 360 КК України вказано на умисну форму вини, й не зазначено про відповідальність за спеціальною нормою щодо необережного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі. Натомість, у ч. 1 § 317 КК ФРН не зазначено форму вини цього кримінального правопорушення, однак ч. 3 цієї норми передбачає кримінальну відповідальність за необережного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі [3]. З огляду на це, можна стверджувати, що діяння, передбачене в ч. 1 § 317 КК ФРН, є кримінально караним незалежно від форми вини. Зазначене слід врахувати і під час внесення змін до КК України в частині кримінальної відповідальності за посягання на телекомунікаційну мережу.

У § 317 КК ФРН не передбачено жодної кваліфікуючої ознаки, натомість ст. 360 КК України містить такі кваліфікуючі ознаки – вчинено повторно, за попередньою змовою групою осіб, загальнонебезпечним способом, та особливо кваліфікуючі ознаки – заподіяння майнової шкоди у великому розмірі, спричинення тяжких наслідків. При цьому у примітці до цієї статті розтлумачено поняття «майнова шкоди у великому розмірі» та «тяжкі наслідки» [2]. Вважаємо, що ст. 360 КК України у цьому випадку більше відповідає потребам правозастосовної практики, ніж § 317 КК ФРН, оскільки, наприклад, вчинення цього кримінального правопорушення групою осіб несе більшу суспільну небезпеку, ніж одноосібне посягання, і, відповідно, це повинно бути передбачено в статті.

Покарання, передбачене ч. 1 У § 317 КК ФРН (позбавлення волі на строк до п'яти років або штраф), є більш суворим, ніж те, що передбачене ч. 1 ст. 360 КК України (штраф від однієї тисячі до трьох тисяч нмдг або громадські роботи на строк до ста двадцяти годин, або обмеження волі на строк від одного до трьох років). Позбавлення волі за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі передбачене ч. 2 (від трьох до п'яти років) та 3 (від шести до восьми років) ст. 360 КК України. Слід акцентувати увагу, що навіть за вчинення цього кримінального правопорушення з необережності ч. 3 § 317 КК ФРН передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк до одного року або штраф. При цьому ні в ч. 1, ні в ч. 3 § 317 КК ФРН не зазначено суму штрафу за вчинення умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі.

Диференціація кримінальної відповідальності є одним із способів її гуманізації, а тому вважаємо, що національний законодавець більш правильно встановив покарання за посягання на телекомунікаційну мережу, ніж зарубіжні колеги.

Підсумовуючи викладене вище, можна стверджувати, що ст. 360 КК України, яка передбачає кримінальну відповідальність за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційної мережі, порівняно зі § 317 КК ФРН, потребує змін у частині збільшення кола форм прояву об'єктивної сторони. Тому пропонуємо ч. 1 ст. 360 КК України доповнити словами «або приведення у непридатний стан будь-яким іншим способом» та викласти її в такій редакції: «Умисне пошкодження, або руйнування, або приведення у непридатний стан будь-яким іншим способом телекомунікаційної мережі чи технічних засобів телекомунікації, чи споруд електрозв'язку, що входять до складу телекомунікаційної мережі, якщо такі дії спричинили припинення надання телекомунікаційних послуг». Не є доцільним впровадження в цю норму такі форми прояву об'єктивної сторони, як вилучення, змінення, позбавлення призначеної для роботи телекомунікаційної мережі електричної енергії у зв'язку з появою невикористаної конкуренції зі ст. 185 та 194-1 КК України.

Список використаних джерел:

1. Юріков О. О. Передумови дослідження кримінальної відповідальності за умисне пошкодження ліній зв'язку. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12 груд. 2019 р.) : у 2 ч. Київ, 2019. Ч. 2. С. 460–463. URL: <https://www.naiau.kiev.ua/pravova-prosvita/osnovi-antikorupciijnogo-zakonodavstva-ukrayini/naukovi-statti-ta-tezi-z-antikorupciijnoyi-tematiki/materiali-iv-mizhnarodnoyi-naukovo-praktichnoyi-konferenciyi-chastina-2.pdf>.
- ² Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3384>.
- ³ Уголовный кодекс Федеративной Республики Германия. URL: https://www.legislationline.org/download/id/6115/file/Germany_CC_am2013_en.pdf.
4. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності : Закон України від 15 квіт. 2008 р. № 270-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270-17#Text>.